

รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษา สำนักงาน เขตพื้นที่ศึกษานครราชสีมา เขต 2

THE MODEL TO PROMOTE MORALS AND ETHICS OF THE STUDENTS IN PRIMARY SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF NAKHON RATCHASIMA EDUCATIONAL SERVICE AREA II

นิเวศน์ อุดมรัตน์¹
Nivate Udomratana

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม นักเรียนระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษานครราชสีมา เขต 2 และดำเนินการวิจัย มี 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษานครราชสีมา เขต 2 จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สอบถามจากผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 127 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) 2) การสังเคราะห์องค์ประกอบและพัฒนารูปแบบการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม นักเรียนระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษานครราชสีมา เขต 2 โดยตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 17 คน 3) การจัดทำคู่มือรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม นักเรียนระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษานครราชสีมา เขต 2 โดยตรวจสอบความเหมาะสมของคู่มือรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 14 คน 4) การสรุปผลการใช้คู่มือรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม นักเรียนระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษานครราชสีมา เขต 2 ในโรงเรียนกลุ่มทดลอง จำนวน 35 โรงเรียน และ 5) การประเมินผลคู่มือรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม นักเรียนระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษานครราชสีมา เขต 2 โดยพิจารณาจากความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มที่ทดลองใช้รูปแบบ จำนวน 35 คน

ผลการวิจัย ปรากฏดังนี้

1. สภาพการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม นักเรียนระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษานครราชสีมา เขต 2 โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับน้อย ส่วนปัญหาการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษานครราชสีมา เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบและพัฒนารูปแบบการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม นักเรียนระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษานครราชสีมา เขต 2 ที่สร้างจากการสังเคราะห์ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ทฤษฎีพัฒนาการทางคุณธรรม จริยธรรม สภาพปัจจุบันและปัญหา ได้องค์ประกอบหลัก 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการ

¹ ดร. ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2

2) ด้านการจัดสภาพแวดล้อม 3) ด้านการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการนิเทศ 4) ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม 5) ด้านการมีส่วนร่วมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และ 6) ด้านการกำกับ ติดตาม และประเมินผล และผลการตรวจสอบองค์ประกอบรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้

3. ผลการจัดทำคู่มือรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม นักเรียนระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 2 ส่วนประกอบของคู่มือรูปแบบในแต่ละด้าน ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ได้แก่ 1) บทนำ 2) หลักการ แนวคิด ทฤษฎี 3) แนวทางการดำเนินงาน 4) การติดตามและประเมินผล และผลการตรวจสอบคู่มือรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

4. สรุปผลการใช้คู่มือรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม นักเรียนระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 2

4.1 ความคิดเห็นต่อการใช้คู่มือรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม นักเรียนระดับประถมศึกษา พบว่า โรงเรียนมีการดำเนินการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

4.2 ผลการประเมินพฤติกรรมนักเรียนประถมศึกษาในโรงเรียนที่ใช้คู่มือรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม นักเรียนระดับประถมศึกษา พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมคุณธรรม จริยธรรม 9 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความมีวินัย ความรับผิดชอบ 2) ด้านความสุภาพอ่อนโยน 3) ความซื่อสัตย์ 4) ความสะอาด 5) ความขยัน 6) ความสามัคคี 7) ความมีน้ำใจ 8) ความประหยัด และ 9) มีจิตสาธารณะ อยู่ในระดับมากที่สุด

5. ผลการประเมินคู่มือรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม นักเรียนระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 2 หลังจากการทดลองใช้คู่มือรูปแบบ ยืนยันรูปแบบ การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษา 6 องค์ประกอบที่พัฒนาขึ้นว่า มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความถูกต้องครอบคลุม และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

Abstract

This study. Aims to develop the model to promote morals and ethics of the students in primary schools under the office of Nakhon Ratchasima educational service Area 2 and There were 5 steps in the research procedure : 1) Study the current situations and problems on the promoting morals and ethics of the students in primary schools from documents and related literatures. Ask the school administrators were 127 people, randomly selected by simple random sampling. 2) Synthesis of the components and develop the model to promote morals and ethics of the students in primary schools by examining the appropriateness and possibility by 17 experts 3) Producing the handbook of the model to promote morals and ethics of the students in primary schools by examining the appropriateness of the handbook of the model by 14 experts 4) Results of using the handbook of the model to promote morals and ethics of the students in primary schools in the experimental group of 35 schools and 5) Evaluation the handbook of the model to promote morals and ethics of the students in primary schools, based on the opinions of the 35 school administrators in the experimental group schools.

The results were as follows.

1. The current situations of operating to promote morals and ethics of the students in primary schools under the office of Nakhon Ratchasima educational service Area 2 were in the less level both by each item and in total. About the problems of promoting morals and ethics of the students in primary schools under the office of Nakhon Ratchasima educational service Area 2 were in the more level both by each item and in total.

2. The synthesis of components and develop the model to promote morals and ethics of the students in primary schools under the office of Nakhon Ratchasima educational service Area 2 made from synthesis documents, research related to the model to promote morals and ethics, theory of morals and ethics, and the current situations and problems. The synthesis results were 6 components : 1) Administration and management 2) School environment management 3) Curriculum development, instructional activities and supervision 4) Morals and ethics promotion 5) Participation, morals and ethics promotion 6) Monitoring, follow up and evaluation. Results of examination by experts, model components were appropriate and possible to implement.

3. Of producing the handbook of the model to promote morals and ethics of the students in primary schools under the office of Nakhon Ratchasima educational service Area 2, the components of the handbook of the model were consisted : 1) Introduction 2) Principles, concepts, theory 3) Operational guidance 4) Monitoring and evaluation. Checking the handbook of the model by the experts that was appropriate at a more level.

4. Results of using the handbook of the model to promote morals and ethics of the students in primary schools under the office of Nakhon Ratchasima educational service Area 2

4.1 Comments on using the handbook of the model to promote morals and ethics of the students in primary schools found that the school promoted the morals and ethics at the most level.

4.2 Assessment of student behavior in primary schools to promote moral and ethics found that students with moral and ethical behavior were at the most level, 9 including : 1) Discipline and Responsibility 2) The polite 3) Honesty 4) Cleanliness 5) Diligence 6) Unity 7) Kindness 8) Economics and 9) In the public consciousness .

5. The results of evaluation for the handbook of the model to promote morals and ethics of the students in primary schools under the office of Nakhon Ratchasima educational service Area 2 after using the handbook of the model confirmed that the handbook of the model could promote morals and ethics of the students in the target schools because the suitability, feasibility, appropriateness and usefulness were in the most level.

Keywords: the model to promote morals and ethics, the office of educational service area.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550 - 2554 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ประเทศไทยไว้ว่า มุ่งพัฒนาสังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน คนไทยมีคุณธรรมนำความรู้ รู้เท่าทันโลก ครอบครัวยุบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง สังคมสันติสุข เศรษฐกิจมีคุณภาพ เสถียรภาพและเป็นธรรม สิ่งแวดล้อมมีคุณภาพและทรัพยากร ธรรมชาติยั่งยืน อยู่ภายใต้ระบบบริหารจัดการประเทศที่มีธรรมาภิบาล ดำรงไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และอยู่ในสังคมโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี สอดคล้องกับในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 6 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” มาตรา 23 “การจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา...” และในการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามมาตรา 24 ข้อ 4 กำหนดว่าให้สถานศึกษาจัดการเรียนการสอน โดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งจะต้องปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา” (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. 2545 : 5, 14) สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ได้กำหนดมาตรฐานการศึกษา และตัวบ่งชี้เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ในมาตรฐาน ที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ มี 6 ตัวบ่งชี้ คือ ผู้เรียนมีวินัยมีความรับผิดชอบ ผู้เรียนมีความซื่อสัตย์สุจริต ผู้เรียนมี

ความกตัญญูทวดที่ ผู้เรียนมีความเมตตา กรุณา โอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และไม่เห็นแก่ตัว ผู้เรียนมีความประหยัดและใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และผู้เรียนปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2549 : 14) ส่วนในด้านการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่ส่งเสริมด้านคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์นั้น ได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่จะต้องดำเนินงานไว้ 8 ประการ ได้แก่ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย และมีจิตสาธารณะ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2551: 5)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ปี 2551 ในกลยุทธ์ที่ 1 คือ กลยุทธ์คุณธรรมนำความรู้ น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ปฏิบัติตนตามหลักคุณธรรม และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลักธรรมาภิบาล ความสมานฉันท์ คุณธรรมตามหลักสูตร และคุณธรรมที่คัดสรรโดยคณะกรรมการสถานศึกษาและนักเรียนโดยมีจุดเน้นให้ทุกโรงเรียนจัดกิจกรรมคุณธรรมนำความรู้ ที่นำคุณธรรมที่คัดสรรเชื่อมโยงสู่การเรียนการสอนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้และส่วนวัฒนธรรมองค์กรโดยให้ความสำคัญแก่การน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติจริง เพื่อเร่งรัดดำเนินงานด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของทุกภาคส่วนของสังคม กระทรวงศึกษาธิการ จึงกำหนดนโยบาย ปี พ.ศ. 2550 – 2551 โดยการเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษายึดคุณธรรมนำความรู้ สร้างความตระหนักสำนึกในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีชีวิต ประชาธิปไตย พัฒนาคนโดยใช้

คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันทางศาสนา และสถาบันการศึกษา โดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนได้รับการปลูกฝังค่านิยมในการนำคุณธรรมเป็นหลักในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2551 : 9)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 2 ตระหนักถึงบทบาทสำคัญในการส่งเสริม ความเจริญมั่นคงแห่งความเป็นชาติไทย ที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข โดยมุ่งเน้นส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โดยเฉพาะนักเรียนระดับประถมศึกษาซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มเยาวชนที่จะเป็นรากฐานอันสำคัญยิ่งของชาติในอนาคต จำเป็นจะต้องกำหนดแนวทางที่สำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน อย่างจริงจัง เป็นระบบโดยการใช้และพัฒนารูปแบบ การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม จึงได้กำหนดกลยุทธ์ พ.ศ. 2551 ด้านคุณธรรม จริยธรรม เพื่อนำสู่การปฏิบัติ โดยมีจุดเน้น

- 1) โรงเรียนทุกโรงเรียนในสังกัดจัดกิจกรรมคุณธรรมนำความรู้ที่นำคุณธรรมที่คัดสรรเชื่อมโยงสู่การเรียนการสอนตามกลุ่มสาระ และส่วนวัฒนธรรมขององค์กร
- 2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พัฒนาโรงเรียนคุณธรรมต้นแบบและโรงเรียนวิถีพุทธต้นแบบ
- 3) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สนับสนุนรูปแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนรูปแบบที่หลากหลาย (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 2. 2551 : 10 – 11)

ด้วยเหตุผลตามแนวคิด ความเป็นมา และความสำคัญดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม นักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 2 เพื่อที่จะนำมาพัฒนาให้เป็นรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษา

ปัญหาที่พบคือ ด้านบริหารจัดการ ผู้บริหารและบุคลากรของสถานศึกษาขาดความรู้ ความเข้าใจในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ขาดการประสานความร่วมมือกับชุมชน รวมทั้งนโยบายด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมไม่เป็นรูปธรรมและไม่ชัดเจน ด้านการจัดสภาพแวดล้อม พบว่า สภาพแวดล้อมของโรงเรียนส่วนใหญ่มีบรรยากาศที่ไม่เอื้อต่อการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ขาดวัสดุ อุปกรณ์และสื่อการฝึกอบรมนักเรียน รวมทั้งการจัดห้องเรียนห้องปฏิบัติการ ไม่ส่งเสริมความมีคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ด้านการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการนิเทศ พบว่า ครูยังขาดความเอาใจใส่ดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้งด้านการแต่งกาย ความประพฤติ และการปฏิบัติตนต่อผู้อื่น ขาดการวิเคราะห์หลักสูตรและการจัดทำหลักสูตรเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ขาดการส่งเสริมสนับสนุนนักเรียนให้สามารถคิดวิเคราะห์ วิเคราะห์เกี่ยวกับสภาพสังคมในปัจจุบันที่จะนำไปสู่ความเสื่อมโทรมทางสังคม รวมทั้งขาดการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิด้านคุณธรรม จริยธรรมในท้องถิ่นมาจัดกิจกรรมในโรงเรียน ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม พบว่า โรงเรียนไม่สนับสนุนส่งเสริมกิจกรรมที่เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมเท่าที่ควร ขาดการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจแก่นักเรียนที่มีคุณธรรม จริยธรรมดีเด่น ขาดการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดจิตอาสาชุมชน รวมทั้งโรงเรียนไม่มีแผนการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในโรงเรียน ด้านการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน พบว่า ผู้เกี่ยวข้องไม่มีส่วนร่วมในการวางแผนการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ไม่มีการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจให้แก่ผู้เกี่ยวข้อง ขาดการสนับสนุนช่วยเหลือด้านทรัพยากรในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ขาดการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และไม่มี

การกำหนดบทบาทหน้าที่ของชุมชนในการร่วมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม อย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน ส่วนด้านการกำกับ ติดตามและประเมินผล พบว่า ขาดเครื่องมือที่ใช้ในการกำกับ ติดตาม และประเมินผลที่หลากหลาย ขาดระบบการกำกับ ติดตามอย่างต่อเนื่องไม่มีการนำผลการประเมินไปใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 2 จึงได้พัฒนารูปแบบการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนประถมศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางให้โรงเรียนในสังกัดนำไปพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนประถมศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบาย กลยุทธ์และสภาพปัญหา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. วัตถุประสงค์ทั่วไป เพื่อพัฒนารูปแบบการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 2

2. วัตถุประสงค์เฉพาะ

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 2

2.2 เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบและพัฒนารูปแบบการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 2

2.3 เพื่อจัดทำคู่มือรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 2

2.4 เพื่อสรุปผลการใช้คู่มือรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับ

ประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 2

2.5 เพื่อประเมินผลคู่มือรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 2

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ทฤษฎีพัฒนาการทางคุณธรรม จริยธรรม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2545-2559 นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานสภาวัฒนธรรมแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทำให้ได้รายละเอียดสำหรับการกำหนดกรอบประเด็นต่างๆ ดำเนินการสำรวจสภาพปัจจุบัน และปัญหาการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 2 จากกลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 127 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม

ขั้นตอนที่ 2 การสังเคราะห์องค์ประกอบ และพัฒนารูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 2

นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา ทฤษฎีพัฒนาการทางคุณธรรม จริยธรรม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545 - 2559 นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานสภาวัฒนธรรมแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สภาพปัจจุบันและปัญหาที่แท้จริงเพื่อประกอบการจัดทำร่างรูปแบบ และองค์ประกอบรูปแบบ 6 ด้าน ได้แก่ 1) การบริหารจัดการ 2) การจัดสภาพแวดล้อม 3) การพัฒนาหลักสูตรการจัด การเรียนการสอน และการนิเทศ 4) การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม 5) การมีส่วนร่วมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และ 6) การกำกับ ติดตาม และประเมินผล และกำหนดองค์ประกอบย่อยในรูปแบบ 6 ด้าน ตรวจสอบความเหมาะสมและความความเป็นไปได้ ขององค์ประกอบย่อย ดังนี้

1. ตรวจสอบความเหมาะสมและความ เป็นไปได้ ขององค์ประกอบย่อยในรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 2 ทั้ง 6 ด้าน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 17 คน เป็นผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 5 คน จากกลุ่มนักวิชาการ จำนวน 5 คน จากกลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน และจากครูผู้สอน จำนวน 3 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม โดยประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) โดยพิจารณาค่ามัธยฐาน (Median : $Mdn \geq 3.50$) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range : $IQR \leq 1.50$) การทำเดลฟาย 2 รอบ

2. ปรับปรุงแก้ไของค์ประกอบรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 2 ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรง

คุณวุฒิ ได้องค์ประกอบย่อยในองค์ประกอบหลัก 6 ด้าน ที่มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ตามเกณฑ์

ขั้นตอนที่ 3 การจัดทำคู่มือรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 2

จัดทำคู่มือรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษา ในแต่ละด้าน 6 ด้าน และคู่มือการใช้ตรวจสอบความเหมาะสมของคู่มือรูปแบบ โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านการศึกษา จำนวน 14 คน ตรวจสอบความเหมาะสมในประเด็นความครอบคลุมและความชัดเจน พร้อมทั้งข้อเสนอแนะ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยพิจารณาจากระดับค่าเฉลี่ย ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป ผู้วิจัยได้แก้ไขปรับปรุงรูปแบบ ตามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะแล้วนำคู่มือรูปแบบไปใช้ต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 การสรุปผลการใช้คู่มือรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 2

ผู้วิจัยทดลองใช้คู่มือรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 2 กับโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 2 จำนวน 35 โรงเรียน โดยผู้ทดลองใช้คู่มือรูปแบบ ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน ดังนี้

1. จัดประชุมชี้แจงเกี่ยวกับขั้นตอนการใช้คู่มือรูปแบบ เพื่อให้โรงเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง ประกอบด้วยผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และศึกษานิเทศก์ได้ทราบ

2. ทดลองใช้คู่มือรูปแบบ กำหนดระยะเวลาในการทดลองใช้และประเมินรูปแบบ 3 ระยะ

ดังนี้ ระยะที่ 1 ทดลองใช้ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 แล้วประเมินผลครั้งที่ 1 ระยะที่ 2 ทดลองใช้ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 แล้วประเมินผลครั้งที่ 2 และระยะที่ 3 ทดลองใช้ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 แล้วประเมินผลครั้งที่ 3

3. การเก็บข้อมูล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 1 คน ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 1 คน ครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 1 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 5 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 5 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 5 คน รวม 18 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษา และแบบประเมินพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษา

4. นิเทศ ติดตาม กำกับ ผู้วิจัยได้ดำเนินการมอบหมายคณะกรรมการนิเทศ ติดตามและกำกับ ประกอบด้วยรองผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา และศึกษานิเทศก์ ดำเนินการนิเทศให้คำปรึกษา แนะนำ โรงเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ทดลองใช้รูปแบบ

ขั้นตอนที่ 5 การประเมินผลคู่มือรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 2

ผู้วิจัยใช้วิธีการประเมินตอบสนอง (Responsive Evaluation Approach) โดยได้ทำการประชุมผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 35 คน ถึงสิ่งที่ต้องการประเมินรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 2 โดยอาศัยเกณฑ์การประเมินจากคณะกรรมการสร้างมาตรฐานสำหรับการประเมินการศึกษา (Joint Committee on Standard for Education

Evaluation) คณะกรรมการชุดนี้ได้เสนอเกณฑ์เพื่อเป็นบรรทัดฐานของกิจกรรมการประเมินซึ่งได้จัดเกณฑ์การประเมินออกเป็น 4 หมวดมาตรฐาน คือ มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ มาตรฐานด้านความเหมาะสม และมาตรฐานด้านความถูกต้องครบคลุม และให้ข้อเสนอแนะในประเด็นต่าง ๆ

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 2 พบว่า

1.1 สภาพปัจจุบันในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 2 โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับน้อย

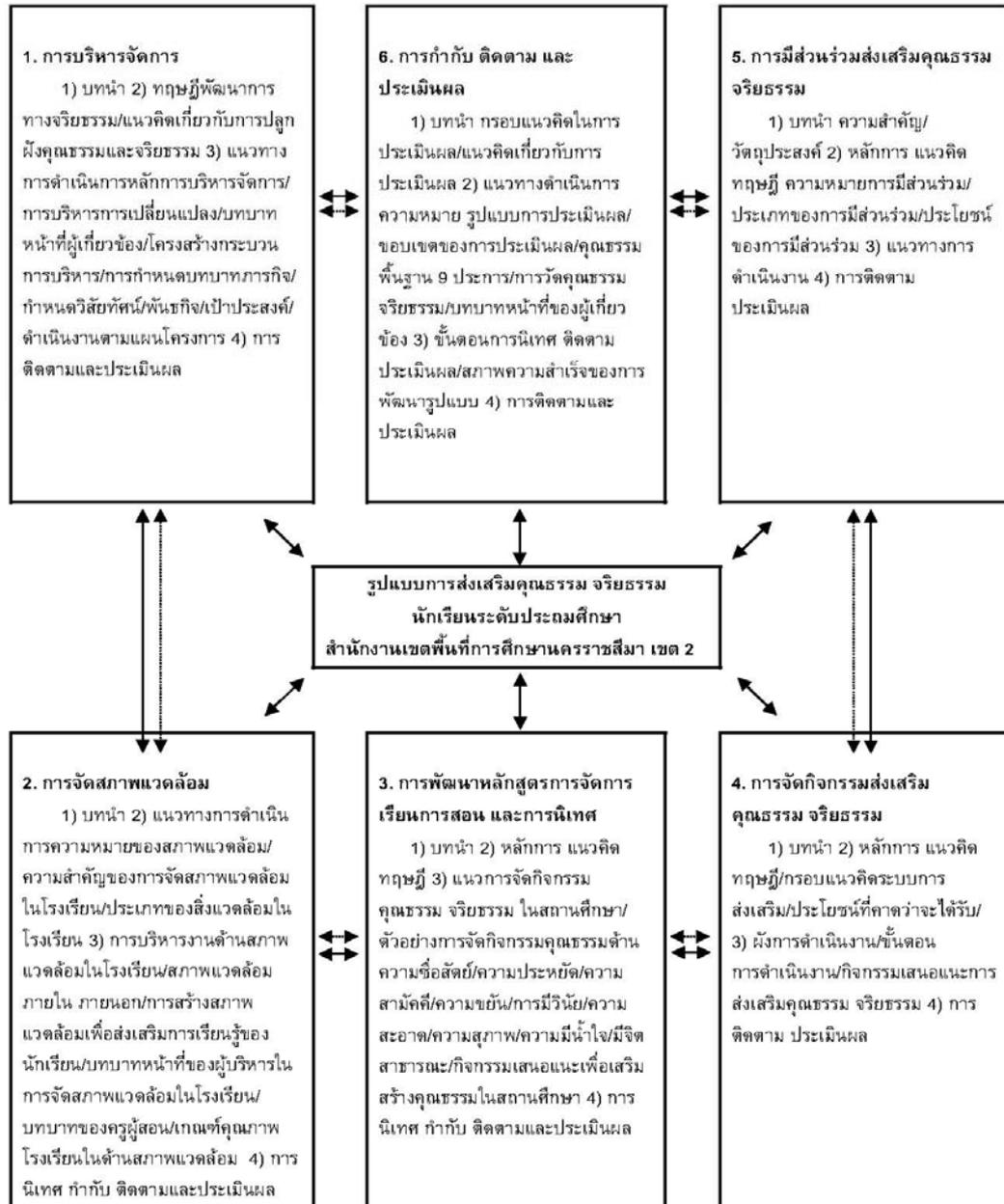
1.2 สภาพปัญหาการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 2 โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก

2. ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบและพัฒนารูปแบบการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 2

2.1 รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 2 มีองค์ประกอบที่สำคัญ 6 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารจัดการ 2) ด้านการจัดสภาพแวดล้อม 3) ด้านการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการนิเทศ 4) ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม 5) ด้านการมีส่วนร่วมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และ 6) ด้านการกำกับติดตามและประเมินผล และผลการตรวจสอบองค์ประกอบรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้

ผลการสร้างและประเมินรูปแบบการ
ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับ

ประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
นครราชสีมา เขต 2 ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครราชสีมา เขต 2

3. ผลการจัดทำคู่มือรูปแบบการส่งเสริม
คุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 2

ประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
นครราชสีมา เขต 2

3.1 ผลการจัดทำคู่มือรูปแบบการ
ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ระดับ

3.1.1 ผลการจัดทำคู่มือรูปแบบ
ส่วนประกอบของคู่มือรูปแบบในแต่ละด้าน
ประกอบด้วยส่วนต่างๆ ได้แก่ 1) บทนำ 2)

หลักการ แนวคิด ทฤษฎี 3) แนวทางการ
ดำเนินงาน 4) การติดตาม และประเมินผล

3.1.2 ผลการตรวจสอบความ
เหมาะสมของคู่มือรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรม
จริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษา สำนักงาน
เขตพื้นที่ศึกษานครราชสีมา เขต 2 โดย
ผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ
มาก

4. สรุปผลการใช้คู่มือรูปแบบการ
ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ระดับ
ประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษา
นครราชสีมา เขต 2

4.1 โรงเรียนกลุ่มตัวอย่างมีการ
ดำเนินการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน
ระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษา
นครราชสีมา เขต 2 ประกอบด้วย 1) ด้านการ
บริหารจัดการ 2) ด้านการจัดสภาพแวดล้อม 3)
ด้านการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน
และการนิเทศ 4) ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริม
คุณธรรม จริยธรรม 5) ด้านการมีส่วนร่วมส่งเสริม
คุณธรรม จริยธรรม และ 6) ด้านการกำกับ
ติดตาม และประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก
ที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการ
ดำเนินการอยู่ในระดับมาก ถึงมากที่สุด

4.2 นักเรียนในโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง
ทั้ง 35 โรงเรียน มีพฤติกรรมคุณธรรม จริยธรรม
ได้แก่ 1) ด้านความมีวินัย ความรับผิดชอบ
2) ด้านความสุภาพอ่อนโยน 3) ความซื่อสัตย์
4) ความสะอาด 5) ความขยัน 6) ความสามัคคี
7) ความมีน้ำใจ 8) ความประหยัด และ 9) มีจิต
สาธารณะ โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ใน
ระดับมากที่สุด

5. ผลการประเมินคู่มือรูปแบบการ
ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับประถม
ศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษานครราชสีมา
เขต 2 ผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นต่อรูปแบบ
การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับ

ประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
นครราชสีมา เขต 2 โดยรวมและรายด้านทุกด้าน
อยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมาก
ไปหาน้อย ดังนี้ ด้านความถูกต้องครบถ้วน ด้าน
ความเป็นประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ และด้าน
ความเหมาะสมตาม ลำดับ

การอภิปรายผล

1. สภาพปัจจุบันและปัญหาการส่งเสริม
คุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษานครราชสีมา เขต 2
สภาพปัจจุบันในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม
นักเรียน สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษา
นครราชสีมา เขต 2 พบว่า สภาพปัจจุบันในการ
ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน สำนักงาน
เขตพื้นที่ศึกษานครราชสีมา เขต 2 โดยรวม
อยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า
ทุกด้านอยู่ในระดับน้อย เช่นเดียวกัน เรียงลำดับ
ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่

1) ด้านการมีส่วนร่วมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม
2) ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม
และ 3) ด้านการกำกับ ติดตาม และประเมินผล
ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการบริหาร
จัดการ สภาพปัญหาการส่งเสริมคุณธรรม
จริยธรรม นักเรียนระดับประถมศึกษา สำนักงาน
เขตพื้นที่ศึกษานครราชสีมา เขต 2 พบว่า
สภาพปัญหาการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม
นักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่ศึกษานครราชสีมา เขต 2 โดยรวมอยู่ใน
ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุก
ด้านอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน เรียงลำดับ
ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่
1) ด้านการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการ
สอน และการนิเทศ 2) ด้านการบริหารจัดการ
และ 3) ด้านการมีส่วนร่วมส่งเสริมคุณธรรม
จริยธรรม ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้าน
การจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม จาก

สภาพปัจจุบัน และปัญหาชี้ให้เห็นว่าโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษานครราชสีมา เขต 2 จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน

2. รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษานครราชสีมา เขต 2 เป็นโครงสร้างความสัมพันธ์ขององค์ประกอบในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนมีองค์ประกอบที่สำคัญ 6 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ด้านการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการนิเทศ ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ด้านการมีส่วนร่วมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และด้านการกำกับ ติดตาม และประเมินผล องค์ประกอบดังกล่าวมีความสำคัญต่อรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษานครราชสีมา เขต 2 เพราะทำให้มีความชัดเจน ผู้บริหารและครูผู้สอนได้เห็นแนวทางในการดำเนินการ และสามารถนำผลการดำเนินการไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนให้สูงขึ้นได้ ซึ่งแต่ละองค์ประกอบอภิปรายผลได้ ดังนี้

2.1 องค์ประกอบที่ 1 การบริหารจัดการ เป็นองค์ประกอบหนึ่งของรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษานครราชสีมา เขต 2 ที่ผู้บริหารจะต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ ทั้งความรู้และประสบการณ์ เพื่อจะขับเคลื่อนกระบวนการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ เนื่องจากการบริหารจัดการเปรียบเสมือนหัวใจหลักของการทำงานต่าง ๆ ถ้าในโรงเรียนก็คือ ผู้บริหาร ซึ่งจะต้องดำเนินการนำแนวคิดจากหลักสูตร นโยบายจากกระทรวงศึกษาธิการ มาบริหารจัดการโดยใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ในโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ดังนั้นการบริหารจัดการจะมีความ

สำคัญในทางบริหารที่จะช่วยขับเคลื่อนกระบวนการต่าง ๆ ไปสู่เป้าหมายที่วางไว้สอดคล้องกับที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู (2529 : 15) ได้กล่าวถึงกิจการงานขององค์การว่าจะประสบผลสำเร็จหรือมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับการบริหาร หรือการจัดการของผู้บังคับการเป็นสำคัญ ในระบบโรงเรียนผู้บริหารเป็นผู้ได้รับมอบหมายให้วางแผนพัฒนาการศึกษา ควบคุม กำกับ ติดตาม นิเทศ และประเมินผลการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษา บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรมในโรงเรียน คือ ผู้บริหารจะต้องดูแล ควบคุม ให้มีการปฏิบัติกิจกรรมทุกอย่างในสถาบันให้เป็นไปตามนโยบาย แผนงาน โครงการ ภารกิจทั้งปวง ตลอดจนเป็นผู้ส่งเสริมและกำกับให้มีการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหารประสงค์จะให้ปฏิบัติและให้ผู้ปฏิบัติพึงพอใจที่จะรับปฏิบัติในสิ่งที่ได้รับมอบหมายนั้น ๆ ดังนั้น พฤติกรรมการปฏิบัติงานของครูจะเป็นประการใดย่อมขึ้นอยู่กับสภาพการเป็นผู้นำของผู้บริหาร ภาวะผู้นำของผู้บริหารจึงมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของข้าราชการครูผู้ใต้บังคับบัญชาโดยตรง ดังนั้น การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนจะได้ผลนั้นผู้บริหารโรงเรียนจะต้องกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่แน่นอน ต้องกำกับ ติดตามการปฏิบัติกิจกรรมให้เป็นไปตามนโยบาย แผนงาน โครงการ และภารกิจอย่างเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง ซึ่งต้องขึ้นอยู่กับองค์ประกอบด้านการบริหารจัดการนั่นเอง

2.2 องค์ประกอบที่ 2 การจัดสภาพแวดล้อม เป็นองค์ประกอบหนึ่งของรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษานครราชสีมา เขต 2 เนื่องจากสภาพแวดล้อมเป็นสิ่งที่นักเรียนได้พบได้เห็น ได้สัมผัส ไม่ว่าจะด้วยกายสัมผัสหรือจิตใจสัมผัสก็ตาม เมื่อนักเรียน

ได้รับรู้และได้เห็นแต่สิ่งดี ๆ ก็จะทำให้เกิดการเรียนรู้และซึมซับเข้าไปในจิตใจก่อให้เกิดพฤติกรรมในสิ่งนั้น ซึ่งจากความสำคัญของสิ่งแวดล้อมที่ช่วยส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนั้น มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้เหตุผลสนับสนุน ดังนี้ สาโรช บัวศรี (2523 : 59 – 63) ได้กล่าวถึง การดำเนินการส่งเสริมจริยธรรมในโรงเรียนว่าสามารถกระทำได้ โดยสร้างบรรยากาศหรือสิ่งแวดล้อมให้อื้ออานวยต่อการให้การศึกษาอบรมและการปฏิบัติเรื่องจริยธรรม เช่น คณะครูประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน ชี้แจงและกระตุ้นโน้มน้าวให้นักเรียนเห็นว่าการประพฤติตามแนวทางจริยธรรมเป็นสิ่งที่มีความดี ไม่ใช่เป็นสิ่งที่น่าละอาย หรือมีการจัดตั้งชมรมจริยธรรมในโรงเรียนขึ้น จัดให้มีการอบรมจริยธรรมอย่างต่อเนื่องในโรงเรียน ซึ่งผู้จะมาให้การอบรมได้แก่ พระสงฆ์หรือผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารโรงเรียน ครูประจำชั้นและครูเวรประจำวัน ชำเลียง วุฒิจันทร์ (2524 : 87 – 88) ได้กล่าวถึงแนวทางในการจัดจริยศึกษาสำหรับโรงเรียนไว้ว่าควรจัดโรงเรียนและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้อื้ออานวยต่อการสอนจริยธรรมในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวทางที่กระทรวงศึกษาธิการ (2527 : 15 – 32) ได้เสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมจริยธรรมภายในโรงเรียนไว้ในแผนพัฒนาจริยศึกษาว่า โรงเรียนควรจัดสภาพแวดล้อมต่างๆ ให้เกิดเป็นรูปธรรมที่เป็นมงคลและดีงามให้แก่นักเรียนตามวันสำคัญทางศาสนา เช่น พระพุทธรูป ภาพในซาดกหรือสัญลักษณ์ในทางพระพุทธศาสนา และศาสนาอื่นๆ จัดให้มีห้องพระหรือห้องจริยศึกษาภายในโรงเรียน สำหรับนักเรียนได้กราบไหว้บูชา และประกอบกิจกรรมทางศาสนา และจัดสภาพแวดล้อมภายในบริเวณโรงเรียน ให้สามารถสนับสนุนหรือเอื้อต่อการสร้างเสริมลักษณะนิสัยและส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน สภาพแวดล้อมจะเป็นเสมือนกับเกราะ

และภูมิคุ้มกันมิให้เด็กเกิดความเสื่อมทางจริยธรรมได้

2.3 องค์ประกอบที่ 3 การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการนิเทศ กำหนดให้เป็นองค์ประกอบหนึ่งของรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 2 เนื่องจากหลักสูตรเป็นตัวกำหนดว่าจะพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอย่างไร จากนั้น เมื่อมีการวิเคราะห์สิ่งที่หลักสูตรต้องการก็จะลงไปสู่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียนเพื่อที่จะพัฒนาให้นักเรียนมีคุณลักษณะตามที่หลักสูตรต้องการ จากนั้นจึงมีการนิเทศเพื่อให้คำแนะนำ ช่วยเหลือว่ามีปัญหาอุปสรรคประการใดในกระบวนการพัฒนาเพื่อที่จะหาแนวทางมาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าองค์ประกอบการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการนิเทศ มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยให้การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ประสบผลสำเร็จ ซึ่งมีความสอดคล้องกับที่กำหนดไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545 – 2559 ในจุดมุ่งเน้นข้อที่ 1 ระบุว่า พัฒนาชีวิตให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 :1 - 2) และในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ก็ได้กำหนดจุดมุ่งหมายไว้อย่างชัดเจนว่า ต้องการให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนั้นเมื่อหลักสูตรกำหนดไว้อย่างชัดเจนแล้วต่อไปก็เป็นหน้าที่ของครูที่จะออกแบบในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะ

ด้านคุณธรรม จริยธรรมดังกล่าว โดยผู้บริหารมีหน้าที่ในการนิเทศ ติดตามเพื่อให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรมตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ ซึ่งจากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการนิเทศ มาแล้วจึงได้สรุปว่า การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการนิเทศ เป็นองค์ประกอบหนึ่งของรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 2

2.4 องค์ประกอบที่ 4 การจัดการกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม เป็นองค์ประกอบหนึ่งของรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 2 เนื่องจากกิจกรรมต่าง ๆ จะช่วยกระตุ้นและสร้างความสนใจทำให้นักเรียนเห็นความสำคัญแล้วปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้สอดคล้องกับกิจกรรมต่างๆ ที่ได้ลงมือปฏิบัติ ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ที่ว่าการจัดการความรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม จำเป็นต้องเน้นผู้ปฏิบัติ คือ เป็นกิจกรรมที่ผู้ปฏิบัติคุณธรรม จริยธรรม เอาประสบการณ์มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน (Knowledge Sharing) คือเน้นความรู้ ปฏิบัติด้านคุณธรรมแต่มีใช้เพียงแลกเปลี่ยนแค่การเล่าเรื่อง ต้องมีการจัดบันทึกขุมความรู้ (Knowledge Assets) เพื่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมด้วยแล้ว รวบรวมเอามาสังเคราะห์เป็นแก่นความรู้ (Core Competence) ซึ่งสมน อมรรวิวัฒน์ และสมพงษ์ จิตระดับ (2549 : 15) กล่าวถึงขุมความรู้หรือปัญญาธรรมว่า เป็นหลักการระบบความเชื่อที่คนไทยได้รวบรวมสะสมจากประสบการณ์อันยาวนาน และได้ถูกถ่ายทอดสืบต่อกันมา และสร้างสรรค์ขึ้นใหม่อย่างแยบยลกลมกลืน การสั่งสอนอบรม บ่มนิสัย เป็นวิธีการสอนแบบไทยที่น่าจะนำมาใช้พัฒนาจิตใจ โดยปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพสังคม

2.5 องค์ประกอบที่ 5 การมีส่วนร่วมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม เป็นองค์ประกอบหนึ่งของรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 2 เนื่องจากในการดำเนินงานใด ๆ ก็ตามจะไม่ประสบผลสำเร็จได้เลยถ้าขาดการมีส่วนร่วมจากบุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานที่จะทำ ซึ่งสอดคล้องกับที่กรมวิชาการ (2539 : 33 – 36) ได้ระบุไว้ว่า การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมว่า ต้องดำเนินการพัฒนาร่วมกันทั้งระบบในโรงเรียน ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ซึ่งมีความสอดคล้องกับที่ สมน อมรรวิวัฒน์ และสมพงษ์ จิตระดับ (2549) ได้เสนอแนวปฏิบัติของโรงเรียนเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมไว้ว่าโรงเรียนต้องประสานงานและร่วมมือกับสถาบันอื่น เช่น ครอบครัว วัด องค์กร สมาคม อาสาสมัคร และหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และคุณค่าทางจิตใจให้แก่นักเรียน ซึ่งจากความสำคัญของการมีส่วนร่วมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย จึงได้กำหนดให้ การมีส่วนร่วมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอีกองค์ประกอบหนึ่งของรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 2

2.6 องค์ประกอบที่ 6 การกำกับติดตาม และประเมินผล เป็นองค์ประกอบหนึ่งของรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 2 เนื่องจากการกำกับติดตาม และประเมินผล เป็นการปฏิบัติกิจกรรมทุกอย่างให้เป็นไปตามนโยบาย แผนงาน โครงการ ภารกิจทั้งปวง ตลอดจนส่งเสริมและกำกับให้มีการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ ระเบียบ

ข้อบังคับ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีความจำเป็น
อย่างยิ่งที่จะต้องมีการศึกษาข้อมูลจากการกำกับ
ติดตาม และประเมินผล จะเป็นสารสนเทศให้
ทราบว่า กิจกรรมต่าง ๆ ที่ดำเนินการไปประสบ
ผลสำเร็จหรือไม่ มีปัญหาอุปสรรคอย่างไร เพื่อจะ
ได้นำมาวางแผนแก้ปัญหาต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับ
สตัฟเฟิลบีม และแอนโทนี (Stufflebeam and
Anthony, 1985 : 151 - 206) ให้ความหมายของ
การประเมินว่า เป็นกระบวนการวิเคราะห์
รวบรวม และการอำนวยความสะดวกที่เป็นประโยชน์ต่อ
การตัดสินใจเกี่ยวกับทางเลือกต่าง ๆ และสำเร็จ
เฉลิมเผ่า (2527 : 18 – 19) ได้กล่าวโดยสรุปว่า
การที่โรงเรียนจะปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับ
เด็กได้นั้น จะต้องอาศัยองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง
กัน ในด้านการบริหารโรงเรียน ได้แก่ การปฏิบัติ
ตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน การกำหนด
ระเบียบ ข้อบังคับ การควบคุม ติดตามผล เป็นต้น
และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของสากล
เกตุทอง (2545 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยการพัฒนา
รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนใน
โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะ
กรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการ
ศึกษา 7 พบว่า ด้านการประเมินผลทางจริยธรรม
เป็นองค์ประกอบหนึ่งในรูปแบบที่พัฒนาขึ้น

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการส่งเสริม
คุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 2
ทำให้นักเรียนในโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายมี
พฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมโดยรวมและรายด้าน
ทุกด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากรูปแบบ
การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับ
ประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
นครราชสีมา เขต 2 มีองค์ประกอบที่ชัดเจนและ
ครอบคลุมกับประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่ได้จากการ
วิเคราะห์เอกสาร การสำรวจจากข้อมูลที่เป็น
ปัญหาในการดำเนินการจริงและผ่านการ
ตรวจสอบและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของ

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านต่าง ๆ ทำให้ตัวบ่งชี้ต่าง ๆ ใน
แต่ละองค์ประกอบที่โรงเรียนนำไปปฏิบัติสามารถ
แก้ปัญหาและส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณธรรม
จริยธรรมสูงขึ้น ประกอบกับแนวคิดในการมีส่วนร่วม
ที่ผู้วิจัยนำมาใช้โดยการให้โอกาสกับคณะ
กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครอง
นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการประเมินคุณธรรม
จริยธรรมของนักเรียนในชุมชนของตนเอง เพื่อให้
เห็นผลที่เกิดจากการพัฒนาแล้วนำข้อมูลที่ได้
สะท้อนผลให้ชุมชนทราบเพื่อจะได้เกิดแนวร่วมใน
การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนอย่าง
ยั่งยืน โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ภายใต้การบริหาร
จัดการของโรงเรียน ซึ่งหลักการดังกล่าวสอดคล้อง
กับนโยบายของแผนการศึกษาแห่งชาติ
(พ.ศ.2545 - 2559) ที่ระบุไว้ว่าองค์กรในภาค
ประชาชน ชุมชน และเอกชน เป็นส่วนสำคัญที่จะ
ร่วมวางรากฐานการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น และ
สังคม ให้เข้มแข็งบนฐานแห่งเอกลักษณ์ของศิลปะ
วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น จะต้องกำหนด
เป็นแผนงานและโครงการ และนำไปดำเนินการให้
บรรลุผลสำเร็จในทางที่เพิ่มเสริม และขยายให้
สอดคล้องกับนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ และ
นโยบายรัฐบาล จากการดำเนินการดังกล่าวจึง
ส่งผลให้นักเรียนกลุ่ม เป้าหมายทั้ง 35 โรงเรียน
มีพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมโดยรวมและราย
ด้านทุกด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีความ
สอดคล้องกับความต้องการของแผนพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ.
2550 – 2554 ที่ต้องการพัฒนาคุณภาพคนในทุก
มิติอย่างสมดุลทั้งจิตใจ ร่างกาย ความรู้และทักษะ
ความสามารถ เพื่อให้เพียงพอพร้อมทั้งด้าน
“คุณธรรม” และ “ความรู้” ซึ่งจะนำไปสู่การคิด
วิเคราะห์หรืออย่าง “มีเหตุผล” รอบคอบและระมัดระวัง
ด้วยจิตสำนึกในศีลธรรม และ “คุณธรรม” ทำให้
รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและสามารถตัดสินใจ
โดยใช้หลัก “ความพอประมาณ” ในการดำเนิน
ชีวิตอย่างมีจริยธรรม ซื่อสัตย์สุจริต อดทน ขยัน

หมั้นเพียร อันจะเป็น “ภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี” ให้คนพร้อมเผชิญต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น ดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีและมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม อยู่ในครอบครัวที่อบอุ่นและสังคมที่สงบสันติสุข ซึ่งคุณลักษณะที่เกิดขึ้นกับนักเรียนในโรงเรียนที่ทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ยังมีความสอดคล้องกับคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551 : 55) นอกจากนี้ผลที่เกิดจากการการนำรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 2 ไปทดลองใช้ยังส่งผลให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีผลการประเมินมาตรฐานการศึกษา ด้านคุณภาพผู้เรียนในมาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับดีถึงดีมาก ซึ่งจากผลการวิจัยดังกล่าวคงสะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพและประสิทธิภาพของ รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 2 ที่ส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อคุณภาพของผู้เรียนอย่างแท้จริง นอกจากนี้ยังพบว่านักเรียนในโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย ทั้ง 35 โรงเรียน ทำคะแนนสอบ O – NET กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ปีการศึกษา 2552 โดยรวมเฉลี่ยสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ และระดับเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 2 เนื่องจากกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นสาระที่วาดด้วยการอยู่ร่วมกันในสังคม ที่มีความเชื่อมสัมพันธ์กันและมีความแตกต่างกันอย่างหลากหลาย เพื่อช่วยให้สามารถปรับตนเองกับบริบทสภาพแวดล้อม เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม โดยได้กำหนดสาระต่าง ๆ ประกอบ

ด้วยสาระศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรม แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ การนำหลักธรรมคำสอนไปปฏิบัติในการพัฒนาตนเอง และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เป็นผู้กระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม พัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต ระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบันการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ลักษณะและความสำคัญ การเป็นพลเมืองดี ความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ค่านิยมความเชื่อ ปณิธานค่านิยมด้านประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพการดำเนินชีวิตอย่างสันติสุขในสังคมไทยและสังคมโลก และสาระเศรษฐศาสตร์ การผลิต การแจกจ่าย และการบริโภคสินค้าและบริการ การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างมีประสิทธิภาพ การดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ และการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งทั้ง 3 สาระหลักนี้มีเนื้อหาที่เมื่อนักเรียนได้เรียนรู้แล้วจะทำให้เด็กนักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ในทางตรงกันข้ามถ้าโรงเรียนมีการจัดการกิจกรรมตามรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 2 อย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ ก็จะทำให้เด็กนักเรียนเกิดการเรียนรู้ในองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่ว่าด้วยเรื่องของคุณธรรมจริยธรรม ที่สอดแทรกอยู่ในสิ่งที่ประพฤติ ปฏิบัติ เปรียบเสมือนการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง (Learning by doing) ซึ่งจะก่อให้เกิดความจำที่คงทน ส่งผลให้นักเรียนสามารถทำแบบทดสอบ O – NET ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ได้คะแนนเฉลี่ยสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ ในปีการศึกษา 2552 ซึ่งเป็นตัวชี้วัดอย่างหนึ่งได้ว่า

รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน
ระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
นครราชสีมา เขต 2 บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้
และสามารถตอบสนองนโยบายของสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 2 ในกลยุทธ์ที่ 1
คุณธรรมนำความรู้ นำปรัชญาเศรษฐกิจ
พอเพียงสู่การปฏิบัติ จุดเน้นข้อที่ 1 โรงเรียนทุก
โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา
เขต 2 จัดกิจกรรมคุณธรรมนำความรู้ที่นำ
คุณธรรมที่ค้ำจุนเชื่อมโยงสู่การเรียนการสอน
ตามกลุ่มสาระและสู่วัฒนธรรมองค์กรได้อย่างมี
คุณภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ หรือ
ทดลองนำรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม
นักเรียนระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษานครราชสีมา เขต 2 ไปใช้เพื่อสรุ
องค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบให้มีความถูกต้อง
และเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

2. ควรมีการศึกษาวิจัยและพัฒนา
รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน
ระดับมัธยมศึกษา และระดับอาชีวศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2539). *คู่มือการสร้างเครื่องมือวัดคุณลักษณะด้านจิตพิสัย*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2527). *แผนพัฒนาจริยศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การ
ศาสนา.
- ชำเลือง วุฒิจันทร์. (2524). *หลักสูตรการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การ
ศาสนา .
- สากล เกตุทอง. (2545). *การพัฒนา รูปแบบการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 7. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาตรมหา
บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.*
- สาโรช บัวศรี. (2523). *ศึกษาศาสตร์ตามแนวพุทธศาสตร์*. กรุงเทพฯ : กราฟฟิคอาร์ต.
- สุนน อมรวิวัฒน์ และสมพงษ์ จิตระดับ. (2549). *โรงเรียนประถมศึกษากับการพัฒนาจริยธรรม*. เอกสาร
ประกอบการสอนชุดวิชาจริยศึกษา มสธ. กทม : บางกอกบล็อด.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 2. (2551). *รายงานการจัดการศึกษาประจำปีงบประมาณ พ.ศ.
2551*. นครราชสีมา : โจเซฟ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). *นโยบาย สพฐ. ปี 2551*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุม
สหกรณ์แห่งประเทศไทย จำกัด
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช
2551*. กรุงเทพฯ : สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545 – 2559*. กรุงเทพฯ :
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู. (2529). *การบริหารงานวินัยข้าราชการครู*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)
พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ : พริกหวานการพิมพ์.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินมาตรฐานการศึกษา. (2549). *รายงานการประเมินภายนอก
สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบ 2 (พ.ศ.2549-2553) โรงเรียนบ้านหนองบุญนาก อำเภอ
หนองบุญมาก จังหวัดนครราชสีมา*. กรุงเทพฯ : สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ
การศึกษา.

สำเร็จ เฉลิมเผ่า. (2527). "การบริหารโรงเรียนกับการสอนจริยธรรม". *วิทยจารย์*. ฉบับที่ 2 : กุมภาพันธ์.

Stufflebeam, D., & Anthony J. (1985). *Systematic Evaluation*. Boston : Kluwep-Nijhoff.